

Història de dos murals fotogràfics

Mural fotogràfic que reproduïx una instantània de Carlos Pérez de Rozas, col·locat a la façana de la Mútua de Terrassa i que estava dedicat a la visita que Franco va fer, el 2 d'octubre de 1962, al barri de les Arenes

Fotografia: Francesc Estrada, 1963

Amb motiu de les inundacions del 25 de setembre de 1962, Francisco Franco Bahamonde (Ferrol, 4 de desembre de 1892 — Madrid, 20 de novembre de 1975) va visitar Terrassa el 2 d'octubre d'aquell mateix any, seguint un recorregut preparat i preestablert per les autoritats municipals, però que va ser alterat quan, acabada la visita i

de retorn a Barcelona, Franco demanà conèixer també el barri de les Arenes, del qual tant havien parlat els mitjans de comunicació.

En assabentar-se el veïnatge d'aquesta imprevista visita, tothom va sortir al carrer, de tal manera que, en tractar-se d'una alteració del protocol establert i com que res entrava dins el programa previst, fou l'únic moment en què es va poder veure el dictador envoltat de persones que no eren les autoritats de rigor.

Operaris de l'empresa ELLSA muntant la foto mural a la façana de la Mútua de Terrassa

Fotografia: Francesc Estrada, 1963

Aquest moment tan singular i populista va poder ser captat per l'objectiu del fotoperiodista Carlos Pérez de Rozas i Sáenz de Tejada (Barcelona, 9 d'octubre de 1920 — 1 de març de 1990), ja que una de les rodes del seu vehicle va patir una punxada i va haver de retardar

la seva tornada a Barcelona, fet que li va possibilitar adonar-se que la comitiva de Franco reulava i es dirigia a les Arenes.

Carlos Pérez de Rozas, fill i germà de fotògrafs, fou qui es va encarregar de fer una de les cobertures gràfiques més importants dels tristos esdeveniments, publicada en les edicions del diari *La Vanguardia* del 27 i 28 de setembre de 1962, en el diari *Solidaridad Nacional* del 28 de setembre de 1962, en el diari *La Prensa* del 3 d'octubre de 1962, en la revista *Destino* del 6 d'octubre de 1962, en la revista *Hola*, número 945, del 6 d'octubre de 1962, en la revista trimestral *San Jorge*, número 48, d'octubre del 1962, en *La Actualidad Española*, número 562, de l'11 d'octubre de 1962, o en *La Prensa Española* del 6 de novembre de 1962. També, en el número 51 de la revista *San Jorge*, corresponent al mes de juliol de l'any següent, Pérez de Rozas va complementar, amb les seves fotografies, l'article "El Caudillo vuelve al Vallés".

Precisament, amb motiu de la tornada de Franco a Terrassa, el 18 de juny de 1963, per tal de conèixer com havia anat la refeta de la ciutat, la direcció de la Mútua de Terrassa encarregà a Fotos Francino, SL, l'ampliació d'una de les singulars fotografies que Pérez de Rozas havia fet al barri de les Arenes per col·locar-la a la seva façana.

Fou Fotos Francino SL, casa comercial fundada el 1950 per Antònia Cos i Vila (Terrassa, 1920 — 21 d'octubre de 1963), que era qui actuava com a cap i tècnica del negoci, i pel seu cunyat Lluís Francino i Riera (Terrassa, 20 de juny de 1923 — 16 de gener de 2005), l'encarregada de fer aquesta

Operaris de l'empresa ELLSA muntant, al pavelló 1 del Palau de Mostres de Barcelona, la foto mural que havia de penjar-se a la façana del Banco Español de Crédito, a la plaça de Catalunya de Barcelona. Dempeus i amb gavardina, Lluís Francino; dempeus i d'esquena, Francesc Estrada, 1964

feina, atesa la seva experiència en aquest tipus de treballs que, a l'època, resultaven molt difícils de realitzar. Per al seu muntatge comptà amb la col·laboració de l'empresa terrassenca ELLSA, casa fundada vers el 1950 per Francesc Estrada i Vilalta (Ribes de Freser, 3 de febrer de 1926), Floreal Soriguera i Soriguera (La Bastida-Tarn, França, 15 d'abril de 1927), Manel Llavet i Martínez (Terrassa, 3 d'agost de 1924 — 3 de maig de 2011) i Víctor Abad i Pérez (Alcoi, 8 de setembre de 1927), que es dedicava fonamentalment a la

pintura i a la decoració de parets i que va realitzar nombrosos treballs per a particulars, per a institucions públiques i per a empreses locals, normalment execucions per a fires barcelonines, així com per a diverses esglésies.

Durant la visita oficial del 18 de juny, algunes de les autoritats del règim que formaven part del seguici del dictador, en veure la foto mural a la façana de la Mútua, pensaren que seria oportú encarregar també a Fotos Francino, SL, el mural que s'havia de col·locar a la plaça de Catalunya de Barcelona, amb motiu de les celebracions dels vint-i-cinc anys de pau, en concret, per ambientar la missa de campanya que s'havia de celebrar en aquella mateixa plaça el 2 de febrer de 1964.

La fotografia de la plaça de Catalunya a Barcelona va cobrir durant un dia 150 metres quadrats de la façana de l'antic Banco Español de Crédito, sent la més gran que aleshores s'havia penjat mai en un lloc públic.

La imatge, tal com es descriu a la pàgina 19 del diari *La Vanguardia* del 4 de febrer de 1964, es va col·locar orlada amb una bandera nacional de vint metres de llarg per quinze d'amplada. Sobre el retrat de Franco, al cim de la façana, es va instal·lar una pancarta de vint metres per tres amb la inscripció: "25 años de paz" i, a sota, les banderes del Movimiento.

La foto havia de mostrar un Franco madur i no pas el septuagenari que aleshores era. Per això es va demanar al fotògraf Ángel Hilario García de Jalón Hueto (Navarra, 11 d'agost de 1898 — Saragossa, 6 de desembre de 1976), conegut del dictador de quan aquest havia estat director de l'Acadèmia General Militar de Saragossa el 1928 i escollit pel Règim com a un dels seus fotògrafs oficials, una còpia fotogràfica de divuit per vint-i-quatre perquè fos ampliada.

En aquella instantània es mostrava un *caudillo* d'uns cinquanta anys i en plenes facultats físiques, vestit de militar, lluint la *Creu Llorejada de*

Missa de campanya oficiada el 2 de febrer de 1964, amb motiu de la celebració del XXV aniversari de la victòria franquista

Fotografia: Carlos Pérez de Rozas

Operaris de l'empresa ELLSA i de l'Ajuntament de Barcelona muntant, a la façana del Banco Español de Crédito, a la plaça de Catalunya de Barcelona, la foto mural de Franco
Fotografia: Francesc Estrada, 1964

Sant Ferran, que li havia estat concedida el 19 de maig de 1939 durant la primera desfilada de la victòria franquista, i la insígnia del *Yugo y las Flechas* falangista.

D'altra banda, l'Obra Sindical proporcionà a ELLSA una llista d'empreses dedicades a la fusteria per tal de trobar-ne una que es fes càrrec de la construcció del bastidor on havia d'anar muntada la fotografia. Es van visitar totes les de la llista, però cap no se'n va voler ocupar. Aleshores, Lluís Francino va posar en contacte els socis d'ELLSA amb un encarregat de l'Ajuntament de Barcelona que treballava al parc de Montjuïc i aquest va ser qui va aconseguir que una fusteria de Barcelona fes la feina, a més, amb la màxima celeritat, fins i tot havent de treballar de nit.

El mateix funcionari va aconseguir que els treballadors d'ELLSA poguessin accedir al pavelló 1 del Palau de Mostres de Barcelona per fer el muntatge, tasca que els va tenir ocupats tot un dia i tota una nit. Per fer aquesta feina es necessitava un

local molt gran, ja que les tires de paper fotogràfic que s'havien d'enganxar i grapar a les fustes del bastidor mesuraven un metre d'alt per deu de llarg. Tires que, a més, tenint en compte la pressa amb que s'havia de treballar, arribaven encara humides a la nau de muntatge.

Aquesta fotografia fou guardada i, posteriorment, quan a principis del mes de juliol de 1966 Franco passà un dies instal·lat al Palau de Pedralbes, es va col·locar al centre de la plaça de Francesc Macià, que aleshores portava el nom de plaça de Calvo Sotelo, perquè Franco la veiés cada vegada que hi passava en cotxe oficial. Diuen que un dia el dictador va ordenar que la retreïssin, tot dient: *"-Que la saquen, que yo no soy ese."*

Informació dels fets facilitada per:
Francesc Estrada i Vilalta.

Ana Fernández Álvarez
anacampanadas@gmail.com